

наміру визнають права на земельну ділянку шляхом подання заяви до судових органів та отримання судового рішення. Практикою підтверджується, що винесення судового рішення відбувається шляхом введення суду в оману щодо справжності поданих документів на земельну ділянку.

Отож, розслідування даного виду кримінальних правопорушень є досить складним процесом, через що питання криміналістичної класифікації способів вчинення кримінальних правопорушень набуває все більшого значення для науки і практики.

Література

1. Колісниченко О.М. Наукові та правові основи розслідування окремих видів злочинів: автореф. дис. ... на здоб. наук. ст. д-ра юрид. наук; Харків. Юрид. Ін-т.-Харків, 1967. 43 с.

УДК 343(043.2)

Шкута О.О., доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри професійних та спеціальних дисциплін
Херсонського факультету,
Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна

ДЕЗЕРТИРСТВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Військова агресія російської федерації проти України 2014 р., яка супроводжувалася окупацією, а згодом анексією Автономної Республіки Крим, військовими діями на сході України, в окремих регіонах Донецької й Луганської областей, розпочата 14 квітня 2014 р. антитерористична операція, а з 30 квітня 2018 р. Операція Об'єднаних сил та повномасштабне військове вторгнення рф, результатом чого став проголошений 24 лютого 2022 р. в Україні воєнний стан, не лише позначилися на кримінально-правовій статистиці злочинності в державі, а й стали предметом нових наукових досліджень.

У кримінології більшість українських учених відстоює позицію, згідно з якою стан і тенденції окремого роду злочинності прямо залежать від стану загальної злочинності в державі, що перебуває в тісному взаємозв'язку із загальними, економічними, політичними, соціальними, правовими, організаційними, морально-психологічними та іншими процесами.

До проголошення в Україні воєнного стану така тенденція знаходила своє практичне підтвердження. Проте на прикладі проведеного нами наукового дослідження стану й тенденцій вчинення військових кримінальних правопорушень в контексті загальної злочинності було

встановлено, що ані загальносоціальні, ані економічні та соціальні процеси в країні не справляють такого надзвичайного впливу на зростання кількості військових кримінальних правопорушень, як зміна воєнно-політичної ситуації в державі [1, с. 86].

Вивчення стану здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами за 2014–2022 рр, на прикладі вчинення дезертирства (ст. 408 КК), засвідчило, що протягом досліджуваного періоду в Україні було вчинено 6833 дезертирства, з яких судами України розглянуто справи щодо 1943 осіб, з них до кримінальної відповідальності притягнуто 1877 осіб, судові рішення щодо яких набрали законної сили: за ч. 1 ст. 408 КК України – 850 осіб (45,2%); за ч. 2 ст. 408 КК України – 13 осіб (0,7%); за ч. 3 ст. 408 КК України – 992 особи (52,8%) і за ч. 4 ст. 408 КК України – 22 особи (1,2%). Неосудними визнано 3 особи, до яких було застосовано примусові заходи медичного характеру, та щодо 63 осіб матеріали кримінальних проваджень закрито.

Незважаючи на стрімке зростання кількості вчинених дезертирств, його високу суспільну небезпечність та наявну санкцію, яка передбачає покарання за його вчинення тільки позбавлення волі (від двох років позбавлення волі – мінімальна санкція (ч. 1 ст. 408 КК України) та до 12 років – максимальна санкція (ч. 1 ст. 408 КК України)), покарання у виді позбавлення волі призначається лише у 8,4% випадків, з них: у виді 1 року позбавлення – 8,9%, від 1 до 2 років включно – 29,1%, від 2 до 3 років включно – 13,3%, від 3 до 5 років включно – 39,2%, від 5 до 10 років включно – 9,5%.

Обмеження волі застосовується в 0,3% випадків, тримання в дисциплінарному батальйоні для військовослужбовців – у 2,1%, арешт – у 3,3%, штраф – у 3,6%.

Покарання у виді службового обмеження для військовослужбовців було призначено 2 особам, громадські роботи – 1 особі.

У більшості випадків (82,3%) особа, яка вчиняє дезертирство, звільняється від покарання: з випробуванням (ст. 75 КК України) – 80,8% або унаслідок акта амністії – 1,3%, чи з інших підстав – 0,2% осіб.

У 8,2% випадків особам призначено більш м'яке покарання, ніж передбачено законом, із застосуванням ст. 69 КК України.

Позбавлення військового, спеціального звання, чину, рангу або кваліфікаційного класу як додаткове покарання до 2021 р. не призначалося.

У відомостях судової статистики позбавлення військового, спеціального звання, чину, рангу або кваліфікаційного класу як додаткове покарання за вчинення дезертирства знайшло своє відображення лише з 2021 р. та було призначено 0,9% засуджених за ч. 3 ст. 408 КК України військовослужбовців, з яких 10 – у 2021 р. та 6 – у 2022 р.

Конфіскація майна як додаткове покарання застосовано щодо

3 засуджених.

За період воєнного стану (з 24 лютого до 31 грудня 2022 р.) в Україні за вчинення дезертирства було засуджено 154 особи, з яких за ч. 1 ст. 408 КК України – 7,1%, за ч. 3 ст. 408 КК України – 80,6%, за ч. 4 ст. 408 КК України – 12,3%, з них покарання у виді позбавлення волі призначено 9,8%, тримання у дисциплінарному батальйоні – 4,6%. Арешт призначено 2 особам та штраф 1 особі.

Звільнено від відбування покарання з випробуванням 83,7% засуджених.

Як бачимо, незважаючи на наявний воєнний стан у країні, лише 9,7% засуджених отримали покарання у виді позбавлення волі, причому 83,7% було звільнено від відбування покарання з випробуванням, що відповідає загальній практиці призначення покарання за вчинення дезертирства.

І незважаючи на той факт що Законом України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей несення військової служби в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці» від 13.12.2022 № 2839-IX і було внесено до ст. 75 КК України зміни, що унеможливили звільнення особи від відбування покарання з випробуванням у разі вчинення в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці кримінального правопорушення, передбаченого статтями 403, 405, 407, 408, 429 КК України, дана обставина, на ситуацію зменшення вчинення військових кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану, не вплинула взагалі.

До прикладу, за 2022 рік в Україні було вчинено 362 636 кримінальних правопорушень, з яких 13766/3,8% військові кримінальні правопорушення, з них:

- Самовільне залишення військової частини або місця служби (ст. 407 КК) – 6 183.

- Дезертирство (ст. 408 КК) – 3 214.

Що у своїй сукупності склали 68,2% від загальної кількості вчинених військових кримінальних правопорушень.

Незважаючи на загрозу отримання реального строку позбавлення волі на строк 5 років і більше, за вчинення самовільного залишення військової частини або місця служби чи дезертирства в умовах воєнного стану, при яких сьогодні фактично неможливим є звільнення засудженого від відбування покарання з випробуванням, у 2023 році загальна кількість вчинених кримінальних правопорушень склала 475 595, що на чверть (24,8%) перевищило показники минулого року. З них 28 666 склали військові кримінальні правопорушення, що також більше ніж в 2 рази перевищило показники минулого року, з них самовільне залишення військової частини або місця служби (ст. 407 КК) – 16 515 та дезертирство (ст. 408 КК) – 7 771, що своїй сукупності складають 84,7% від загальної

кількості вчинених в Україні військових кримінальних правопорушень та більше ніж 2,5 рази перевищило аналогічні показники їх вчинення у минулому році.

Як бачимо окреслена вище проблем, являється не лише предметом нових наукових пошуків, а й кардинальних змін до норм чинного законодавства і практики його застосування, спрямованих на запобігання вчиненню військових кримінальних правопорушень, а особливо в умовах воєнного стану в Україні, адже такі як самовільне залишення військової частини або місця служби (ст. 407 КК) та дезертирство, не лише посягають на об'єкт кримінально-правової охорони, а й порушують конституційний обов'язок громадянина України захищати Вітчизну.

Література

1. Шкута О.О. Детермінанти злочинності у Збройних Силах України в умовах воєнного стану / Поліцейська юрисдикція в умовах воєнного стану: монографія. За заг. ред. Швеця Д.В., Семенишина М.О. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 552 с.

2. Дезертирство в Україні: кримінально-правовий та кримінологічний аспект: монографія / Кавунська А.О., Корнієнко М.В., Шкута О.О. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. – 226 с.

УДК 343(043.2)

Білан В.В., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет,
м. Київ, Україна

Науковий керівник: Майстро Д.М., старший викладач

ОБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ «ДЕРЖАВНА ЗРАДА» (СТ. 111 КК УКРАЇНИ)

Останні два роки Україна та її громадяни переживають найважчі часи їх історії. Вторгнення держави агресора сильно вразили всі аспекти цілісності, суверенітету та незалежності. Вони всіма силами хочуть зробити геноцид українського народу. І підрив внутрішнього порядку в державі, один з їх способів на шляху до цього. Вивезення мирних жителів до рф, знущання, катування, тортури, підрив духу народу, вербування та скромпроментовування, це не просто порушення прав людини, а реальність в якій живуть українці. На території України є колоборанти та ті, які хочуть бачити «руський мір», шляхом руйнування цілісності, підрив патріотизму та відданості батьківщині українців.

Поширеними є випадки, коли спецслужби рф намагаються здійснити масштабні вербування українських громадян, для вчинення ними